

Overweging zondag 25 oktober 2020 – Heb totaal lief

Jaar A, 30^e zondag door het jaar

Exodus 22,20-26 / 1 Tessalonicenzen 1,5c-10 / Matteüs 22,34-40

Geloven klinkt zo gemakkelijk in dat ene gebod: ‘Heb de Heer, uw God, lief met geheel uw hart, geheel uw ziel en geheel uw verstand’ en uw naaste als uzelf. Maar... hoe doen we dat?

Hoe bang zijn we voor de liefde? Hoe hard zijn we voor anderen? Hoe kleinzielig zijn we vaak in ons oordeel? We kunnen er vaak met ons verstand juist niet bij...

God is altijd anders dan wij kunnen bedenken. Hij is zoveel groter dan ons hart, zoveel meer dan we kunnen zien en ervaren. Gods liefde is zo veelomvattend en zo moeilijk voor te stellen dat we er vaak gewoon aan voorbij gaan, onze eigen weg gaan.

En toch is God ons nabij.

Want gelukkig hebben we Jezus, Zoon van God en Mensenzoon, die naar ons toekomt in de verhalen uit de Bijbel. Geen abstracte God, maar een mens van vlees en bloed die ons leert wie God is en waar Hij toe in staat is. Het is door Jezus dat we een relatie met God aan kunnen gaan. En als gedoopten zijn we verbonden met Hem.

Geloven in een goede God, in een God die liefheeft, die met ons meetrekt, die rechtvaardig is, maakt ons ontvankelijk voor de liefde voor onze medemens. Zijn liefde is geen éénrichtingverkeer. Wij kunnen niet zonder God en God kan niet zonder ons. Hij is onze bron. Maar soms vergeten we dat, omdat we te druk zijn met ons eigen leven, ons eigen wereldje.

Het is door Jezus dat ons hart, ons blikveld kan worden geopend en verruimd. Effata – zo sprak hij in Marcus tegen de dove man. Effata – ga open, word open. We moeten ons hart openen, zodat we ontvankelijk worden voor Gods liefde, onze oren spitsen voor Zijn Woord. Zodat we weer kunnen zien en horen waar het werkelijk om gaat. We hebben Gods liefde nodig om onze erbarmelijkheid toe te kunnen geven.

‘Heb uw naaste lief als uzelf’ betekent niet dat je eerst van jezelf moet houden om dan pas van een ander te kunnen houden. Dat is niet wat Jezus bedoelt. Het betekent wel dat de ander is zoals wij zijn. En dat we daarom eerst eerlijk naar onszelf moeten kunnen kijken, onze zwakheden herkennen, niet moeten projecteren en ons niet moeten opsluiten in ons eigen gelijk.

Liefde komt ergens vandaan: van God. Zijn liefde is altijd op de ander, op ons, gericht. Als wij gericht zijn op de ander maakt ons dat nederig, omdat we onszelf dan niet meer op een voetstuk plaatsen.

God is een bevrijder. Hij heeft een verbond met ons gesloten. Exodus leert ons dat God niet wil dat we slaven zijn. Hij wil dat we vrij zijn. Niet vrij om alleen met onszelf bezig te zijn en maar te doen wat we willen, maar vrij om te leven, om uit te kunnen groeien tot mensen naar Zijn hart.

Vanuit onze liefde voor God kunnen we onze eigen kleine wereld verlaten. Dat bevrijdt ons: van navelstaren, van eigenliefde, egocentrisme en hoogmoed. Van de ketenen van consumentisme en egoïsme, van oordelen en kwaadsprekerij. Van de knellende ketenen van ingesleten patronen, waarmee we anderen klein willen houden of verstikken.

We zijn door God gemaakt en voor God gemaakt. Wie we ook zijn en wat we ook zijn. Wat we ook geloven, wat we ook doen en waar we ook vandaan komen. Hoe verschillend onze levens ook van elkaar zijn. Juist daarom moeten we proberen elkaar te vergeven, elkaar tegemoet te komen in plaats van ons van elkaar af te wenden. In de ontmoeting vinden we God. In het gelaat van de ander, in de nood van de ander. Want wat wij voor de minsten doen, doen wij voor God. Door ons in te leven, maken we samenleven mogelijk.

Daarom moeten we elkaar het voordeel van de twijfel geven, elkaar proberen te begrijpen, elkaar steeds weer nieuwe kansen geven. Telkens weer. We kunnen misschien niet meteen iedereen liefhebben, maar we kunnen wel oefenen in liefhebben.

We weten allemaal wat liefde is. In onze geliefden die ons geschonken zijn, in een fijne vriendschap, in de schoonheid van de natuur, in de onvoorwaardelijke liefde van kinderen en dieren, in muziek. In gastvrijheid, geduld, vriendelijkheid, humor, een luisterend oor. We verzachten bij een lach en een glimlach, een helpende hand en bij aandacht. Via die wegen kunnen we invoelen en op onze beurt anderen laten ervaren wat liefde is. We nodigen daarmee anderen uit ook lief te hebben. Want daar waar vriendschap is en liefde, daar is God.

Geworteld zijn in Gods liefde maakt ons open voor de ander. Liefde is waar en moet waargemaakt worden. We zijn allemaal met elkaar en met God verbonden, Hij is onze Vader - we zijn allemaal broeders en zusters: Fratelli Tutti.

Met Gods liefde kunnen we opstaan, uit ons eigen Egypte reizen. En ook al duurt het veertig jaar en gaan we door woestijnen; en ook al worden we soms verleid om gouden kalveren te aanbidden en gooien we goed bedoelde stenen tafelen stuk. God heeft geduld met ons. Hij zal ons bevrijden uit ons kleine ik. God is barmhartig - hij heeft medelijden met ons als het ons niet lukt. Hij zal het steeds weer opnieuw met ons proberen.

Dat is wat Jezus bedoelt met 'heb uw naaste lief als u zelf'. We moeten eerst achteruit kijken, onze fouten erkennen, ons herinneren waar we vandaan komen - hoe we bevrijd zijn uit slavernij. En van daaruit de hand reiken naar de ander. Gods onvoorwaardelijke liefde bevrijdt ons; Zijn liefde doorgeven bevrijdt anderen. Het gaat om goddelijke liefde en menselijke naastenliefde (als in het kruisteken: verticaal en horizontaal); die zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Dat maakt ons bestaan mogelijk.

De universiteit van Leiden heeft nu een vacature open staan voor een bijzonder hoogleraar Verdraagzaamheid. Maar met dit gebod dat Jezus ons vandaag voorhoudt, zijn we vanzelfsprekend verdraagzaam en hebben we geen hoogleraar nodig! We moeten niet leven en laten leven, maar leven en inleven. Daarmee doen we elkaar recht. Het is niet voldoende ons christen te noemen, maar om het te zijn.

We dienen God als we dienstbaar zijn aan onze medemens. Het verbond van God met ons, verbindt ons met elkaar. Laten we dus bidden om dichtbij de bron te blijven, om open mensen te worden, om open mensen te zijn. Om zo Gods liefde in ons en door ons en met ons te laten stromen. Zodat ook anderen zich open durven stellen en uit hun eigen slavernij worden bevrijd. Vanuit de bron van Gods liefde kunnen we zo medeverlossers zijn, zodat het ultieme visioen van een nieuwe hemel en een nieuwe aarde werkelijkheid wordt: een helende wereld waarin plaats is voor iedereen.

Heb dus totaal lief. Liefde is het hoogste gebod. Liefde is een wonder. Liefde is balsem voor de ziel.

Amen.